

Mystinen Paljakanvuori

Paljakanvuori sijaitsee viitisentoista kilometriä Kiuruveden kirkonkylältä etelään, Pielavedelle johtavan maantien tuntumassa. Vuoren laki on noin kymmenen aarin suuruinen, laajalta alalta tasainen ja lähes paljas puustosta ja aluskasvillisuudesta. Paljakka kohoaa kymmeniä metrejä ympäristöstään. Vuosikymmeniä sitten Paljakka tunnettiin myös pitäjän ulkopuolella suosittuna keskikesän huvittelu- paikkana, johon liittyy monia historiallisia tapauksia ja taruja. Vuoren laelta löydetyt uhrikupit ovat uusinta löytöä Paljakan vuoren historiassa.

Kuva teksti: Paljakan huipulle ei mene tietä. Kävelyä lähimmästä tiestä on vajaa puoli kilometriä. Polun varressa on mielenkiintoinen kallio joka on pyörästynyt alaosasta. Liekköhän muinainen ranta ollut joskus tällä korkeudella?

Perimätiedon mukaan vuosisatoja sitten vuorella olisi pidetty merkkitulia, viimeksi Suomen sodan aikaan. Tämä onkin mahdollista, sillä vuori sijaitsee lähellä vanhaa erätietä, joka on kulkenut etelästä vesistöjä pitkin Pielavedelle ja sieltä Paljakan ohitse Kiuruveden kautta aina Oulujärveen asti. Pähkinäsaaren rauhan rajalinja on kulkenut niinikään lähellä. Tulenliekillä ja savuilla on ilmoitettu asukkaille vihollisen aikeista.

Varsinaiset muistot Paljakan historiassa liittyvät kuitenkin juhannuksen viettoon. Pitäjän rajojen ulkopuoleltakin kokoontuttiin keski-suven juhlien viettoon vuoren laelle.

Kokko sytytettiin vuoren korkeimmalle kohdalle auringon laskiessa. Juhlaväki tanssi haitarin ja viulun säestämänä sekä pyöri piiriä ja oli koppisilla. Peli muistutti pesäpalloa. Ottelualueena oli laen tasaisin kohta. Peliä pelattiin joko "neli- tai kuusisuolassa".

Juhlan kohokohtaan kerrotaan kuuluvan ruudin räjäyttäminen kallion kolossa. Tämä korvattiin myöhemmin haulikon tai rihlakon laukauksilla. Jotkut miehistä innostuivat vierittämään kivenjärkäleitä rinnettä pitkin alas lampeen. Suuretkin puut katkeilivat siinä rytäkässä. Vuoren pohjoispäästä on lohkottu kalliota myös rakennusten kivijalkoihin ja uunikiviksi

Paljakka on tunnettu nimenomaan kuppikivistään. Nykytietämyksen mukaan ei osata selittää mikä tarkoitus näillä kupeilla on ollut. Kuppikiviä esiintyy ympäri maapalloa hieman eri variaatioina.

Kuppikivet yleensäkin on Suomessa tehty rautakaudella vuosisatojen 500eKr-1300 jKr. välisenä aikana. Tämän kuppikiven ikä on määrittämätön.

Näiden on arveltu olevan paikka jossa uhrataan maaäidille tulevan sadon toivossa. Kuppeihin näin ollen on laitettu lampaan verta, jyviä tai yms. Tässä tapauksessa tämä veri teoria ei tunnu luontevalta, koska kupit ovat rinteessä ja neste valuu kyllä pois. 10metriä ylöspäin rinnettä olisi ollut täysin tasainen kohta tähän tarkoitukseen.

On myöskin arveltu kuppien olevan jonkinlainen peli, tatuojan väriensekoituspöytä, maassa kulkevien voimalinjojen leikkauskohta tai tähtikuvioita.

Muinaistutkija ja historioitsija Jukka Nieminen on kuppeja tutkinut ja uusimmassa kirjassaan arvelee niiden olevan karttoja. Kuppi edustaa aina kutakin "kuppikuntaa". Tämäkään teoria ei oikein ole uskottava, koska kupit ovat aika suorilla linjoilla. Tuskinpa muinaiset asutukset olisivat niin olleet. Saas nähdä milloinkaan tämä arvoitus todella ratkeaa.

Kuva teksti: Kuvasta näkee että ympäröivä kallio on röpelöinen. Todennäköisesti pinta on otettu pois koska tasainen osuus jossa kupit ovat, on hieman alempana.

Millä nämä on tehty 1000 vuotta sitten? Mikä on ollut se motivaatio näiden tekemiseen? Tuskinpa ihan huvikseen, sen verran iso työ näiden tekeminen on varmaankin ollut.

Oma hullu veikkaukseni on että nämä ovat voineet olla maalattuna punamullalla niin kuin kalliomaalaukset.

Pirunpesän tarina

Vuoren länsisivustalla, rinteiden puolivälissä kalliokielekkeen juurella, sijaitsee Pirunpesäksi kutsuttu syvä onkalo. Tarinan mukaan se on saanut nimensä siitä, kun muuan Väisäs-niminen mies oli laskeutunut 18 syltä pitkän köyden varassa paikkaan ja päässyt lähes sen pohjalle. Seuraavana yönä mies oli nähnyt unta pesästä ja piru oli sanonut, että jos hän olisi laskeutunut vielä 2 syltä, niin hän olisi jäänyt sinne. Mies kertoi unensa muille ja sen koommin kukaan ei ole uskaltanut mennä alas.

Kuva teksti: Tällä hetkellä pesä on täytettyä kivillä ja puilla, joita onkaloon aikoinaan laitettiin sen vuoksi, että laitumella olevat eläimet eivät putoaisi siihen. Pesä on perimätiedon mukaan 20m syvä ja siinä on myös sivukäytäviä. Kuvassa näkyy suuaukko ja tästä noin 2m syvyydessä on tehty tukos.

Pieni kuva: Toimittaja testaa pohjan kestävyttä, toivottavasti kestää sillä alas on pitkä matka!

Kuva teksti: Paljakan huippu on tasainen ja puuton. Tässä on muinoin järjestetty monenlaisia juhannusmenoja.

Kuppikivi sijoittuu kuvassa vasemmalle rinteeseen n.50m päähän.

Vasemmalla alareunassa näkyy lankkutaapeli, joista saa tehtyä penkkirivistön seurojen viettoon. Jokin voimapaikka tämä on, koska kirkkokin haluaa olla osallisena ja kristillistämässä muinaista pakanapaikkaa.

Teksti ja kuvat: Jukka Harmoinen.

Oudoista paikoista voit ilmoitella (yhteystiedot sivulla 2)

Lähteet: Kiuruveden kaupungin www-sivut.

Jukka Nieminen; Tavastia, Muinais-Hämeen kuningaskunta.